

ОБґРУНТУВАННЯ ПЕРЕВАГ МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

У статті розглянуто переваги модульно-рейтингової технології навчання, які пропонуються різними дослідниками цієї проблеми, в порівнянні з традиційною. Обґрунтовано доцільність її використання у вищих закладах освіти. Аналіз свідчить, що цей напрям нині є пріоритетним у педагогічній науці.

За останні роки зросла кількість праць, присвячених впровадженню модульних технологій навчання й рейтингових систем контролю та оцінювання знань студентів. Це свідчить про пріоритетність цього напрямку в педагогічній науці.

Сучасні підходи до проблеми впровадження модульно-рейтингової технології навчання та контролю засвоєння знань, зокрема, щодо соціальної зорієнтованості змісту, вивчення умов її застосування, як передумови розбудови системи підготовки військових фахівців та її інтеграції з новаторським потенціалом вищої школи означені у програмі, навчально-методичній літературі та публікаціях І. Біжана, С. Залкіна, В. Карпенко, Б. Найденова, Ю. Приходько, А. Челпанова (з питань організації навчально-виховного процесу у вищому військовому навчальному закладі за модульним принципом); В. Афанасенко, М. Деменко, А. Кривошелика, Е. Лусса, М. Нецадима, Я. Подоляка, В. Талалаєва (з питань організації контролю засвоєння знань щодо використання модульно-рейтингової технології навчання).

Оптимізації й інтенсифікації процесу навчання присвячені фундаментальні роботи Ю. Бабанського, формуванню педагогічної майстерності вчителя – І. Зязюна, організації навчального процесу у вищій школі – С. Архангельського, А. Вербицького, Л. Ітельсона, А. Петровського, А. Алексюка, керівництва навчальним процесом – В. Беспалько, О. Савченко, Н. Тализіної, П. Фролова. Питання професійної підготовки фахівців, побудови моделей фахівців аналізуються Г. Бокаревою, В. Масловим, В. Пikelьною, О. Лебедевим, Л. Йовайшою, К. Пошкусом, Г. Сериковим, Є. Смирною, Н. Тализіною, В. Ягуповим, О. Барабаншиковим і М. Феденко. Активізація через мотивацію навчання розглядається в працях інших дослідників. Концептуальні положення про сутність педагогічного процесу розроблялись С. Гончаренком, В. Масловим, О. Савченко, С. Сисоевою, В. Сухомлинським.

Деякі аспекти педагогічної технології у вищій школі узагальнив В. Беспалько. Він розробив комплекс засобів педагогічної технології для вищої школи та шляхи її практичного застосування. Серед сучасних дослідників, котрі працюють в Україні, варто виділити наукові праці І. Підласого. Вони присвячені проблемі технологій дидактичного процесу. Деякі питання педагогічної технології вищої школи досліджували відомі українські вчені А. Алексюк, В. Бондар, Є. Березняк, Я. Бурлака, С. Гончаренко, І. Зязюн, Б. Кобзар, В. Мадзігон, О. Мороз, Н. Ничкало, М. Стельмахович, М. Чернінський, М. Ярмаченко та ін.

Серед великої кількості розробок новітніх технологічних структур у сфері освіти оригінальними та змістовними визнані модульні технології навчання для середньої освіти (К. Вазіна, Дж. Рассел, П. Юцявічене), для вищої освіти (А. Алексюк, А. Гуцинськи, Г. Овенс, Є. Сковін, П. Третьяков).

Певне історико-теоретичне обґрунтування в галузі професійно-технічної та вищої технічної освіти має принцип модульності, реалізація якого характеризується міждисциплінарністю та багатоаспектністю (В. Огнев'юк та А. Фурман).

Модульно-рейтингова технологія має суттєві переваги над іншими системами навчання й доцільна для впровадження в навчально-виховний процес у вищих навчальних закладах.

1. Дозволяє відмовитися від заліково-екзаменаційної сесії, що інтенсифікує процес навчання, підвищує якість навчання й водночас дозволяє найбільш об'єктивно оцінювати рівень знань, умінь і навичок студентів. У навчальному процесі доцільне використання рейтингової оцінки знань, навичок і вмінь студентів, адже суть її полягає у приписуванні кожній з умовно виділеної суми знань і вмінь певної кількості залікових одиниць, сумарний результат яких визначає рейтинг знань студентів та оцінку їхньої праці на іспиті. Систематичність контролю за навчально-пізнавальною діяльністю досягалася за рахунок різноманітних засобів (співбесіди, усного спеціального опитування, письмових контрольних робіт, оцінювання роботи на практичних заняттях, перевірка практичних навичок за допомогою тестів), а також поточного та підсумкового контролю. Упровадження модульно-рейтингового контролю успішності показало: за рівних умов студенти, що навчаються згідно з експериментальною програмою, за однаковий час здобувають порівняно більше знань, навичок і вмінь із навчального предмета, розвивають здатність творчо використовувати здобуті знання, навички та вміння для вирішення аналогічних (але не тотожних) і нестандартних задач [1: 10].
2. Дає можливість скоротити в більшості випадків час на з'ясування готовності студентів до занять. Зацікавленість студентів у максимально можливій для них рейтинговій оцінці "націлює" їх на сумлінну працю в процесі підготовки до заняття. Готовність же до занять тих студентів, які змирилися з тим, що взагалі не одержать оцінку за рейтингом, можна перевіряти в індивідуальному порядку, не скорочуючи для більшої частини студентів час, що виділяється на самостійну роботу. Це сприяє, з одного боку, відходу від традиційних методів роботи, а з другого – дозволяє при безупинному контролі більше довіряти студенту, не піддаючи сумніву факт його підготовки до заняття.

3. Дозволяє одержувати достатньо об'єктивну інформацію про ступінь успішності навчання студентів, адже через два-три місяці можна побачити результати успішності й зробити відповідні висновки щодо ефективності застосованих форм і прийомів контролю.
4. Усуває негативні сторони зрівняльної системи навчання. У результаті зникають усереднені групи відмінників, хорошистів і т.д. Замість них з'являються "перший", "п'ятий", "сотий". Визначення рейтингу дозволяє також знижувати можливість одержання незаслуженої (випадкової) оцінки з досліджуваної теми, оскільки рейтинг ураховує роботу студента протягом півріччя.
5. Призводить до змагання в навчальному процесі, істотно стимулює прагнення студентів до надбання знань, що призводить до підвищення якості підготовки спеціалістів. Це дозволяє виховувати конкурентноздатну особистість, яка буде здатна діяти в складних соціально-економічних умовах.
6. Сприяє систематичності навчальної діяльності студентів, збільшується питома вага самостійної роботи та ефективність керівництва нею з боку викладача. Позитивні зміни, які відбуваються в діяльності студентів і викладачів, спричинюють зростання високих оцінок при модульній організації навчання.
7. Сприяє зростанню здатності студентів адекватно сприймати завдання для виконання обов'язків. Це дозволяє сформувати почуття відповідальності у студентів.
8. Дає можливість переживати почуття успіху в студентів за своєчасне виконання завдань (на емоційно-оціночному рівні), що, в свою чергу, приносить радість від самого процесу навчання.
9. Сприяє формуванню умінь у постійному самовихованні та самоосвіті (на вольовому рівні). Механізми реалізації властивостей самоорганізації та саморозвитку процесу навчання по суті розкриваються у вимогах відомого принципу дидактики свідомості та активності студентів у навчанні. Неважко побачити, що умови активізації пізнавальної діяльності студентів найтіснішим чином пов'язані з умовами успішного протікання фаз навчання. Тому до цих умов ми зараховуємо такі чотири: 1) формування в студентів навичок аналізу навчальної інформації (завдання); 2) формування в студентів навичок самоуправління процесом навчання; 3) формування в студентів мотивів діяльності; 4) організація процесу навчання на основі його нелінійного структурування [2: 56].
10. Дозволяє на 40 % скоротити час, який відводиться на проведення навчальних занять під керівництвом викладача, збільшивши тим самим бюджет часу на самостійну роботу слухачів.
11. Забезпечує демократичний – "прозорий" характер оцінювання знань студентів.
12. Враховує індивідуальні можливості та психологічні властивості студентів засобами неперервного контролю.
13. Дозволяє студенту визначати темп проходження навчальної програми, широкі можливості прискорення або сповільнення в самоорганізації навчання.
14. Підвищує контакт між педагогом і студентами. Роль педагога у процесі модульного навчання набуває нових рис: взаємодія викладача та студента відбувається в режимі суб'єкт-суб'єктних відносин. Викладач отримує можливість виконувати роль координатора, помічника. У нього з'являється більше часу для стимулювання та підтримки мотивації навчання, особистих контактів зі студентами у процесі навчання [3: 34].

Отже, модульна система відрізняється від традиційної за сукупністю базових компонентів – призначенням і змістом освіти, функціями викладача та слухача, технологіями та методичним забезпеченням педагогічної взаємодії, вимогами до наукового проектування й досвідного втілення цілісного функціонального циклу навчального модуля. Саме це дає підстави визначити її як інноваційну, і що комплексно (теоретично і практично, культурно й соціально, дидактично і психологічно) розвиває національну освіту в напрямі гуманізації та демократизації суспільства. Водночас вона вдало використовує здобутки як традиційної шкільної практики, так і досвіду наукового пошуку інноваційних систем за кордоном. Це стосується не тільки вихідних ідей (культура, розвиток) і принципів (ментальності, духовності, розвитковості, модульності), а й правил і норм наукового проектування, умов і процедур мистецького втілення неперервної педагогічної взаємодії педагога та студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Безносюк О.О. Система модульно-рейтингового контролю успішності студентів: Автореф. канд. пед. наук.: 13.00.04. – К., 2001. – 39 с.
2. Цукерман Г.А. Психология саморазвития. – М.: Рига, 1995. – 239 с.
3. Russell J.D. Modular Instruction / A Guide to the Design: Selection, Utilization and Evolution of Modular Materials. – Minneapolis, Minnesota: Burgess Publishing Company, 1974. – 164 p

Матеріал надійшов до редакції 11.06. 2007 р.

Иванцова О.П. Анализ преимуществ модульно-рейтинговой технологии обучения.

В статье рассматриваются преимущества модульно-рейтинговой технологии обучения, которые предлагаются различными исследователями данной проблемы, в сравнении с традиционной. Доказывается целесообразность её использования в высших учебных заведениях. Анализ доказывает, что сейчас это направление есть приоритетным в педагогической науке.

Ivantsova O.P. Analysis of the advantages of the modular-rating technology of studying.

Advantages of the modular-rating technology of studying examined by many scientists are considered in the comparison with the traditional one. Expedience of its use in higher educational establishments is proved. Analysis proves the priority of this trend in the pedagogical science.